

MIQUEL STRUBELL I TRUETA (1949-2022). *IN MEMORIAM*

EMILI BOIX-FUSTER
Universitat de Barcelona
eboix@ub.edu

Miquel Strubell ens ha deixat. L'enyorarem molt. La dedicatòria del seu darrer llibre, *Lying for Unity How Spain Uses Fake News and Disinformation to Block Catalonia's Independence* (2021), adreçat a un públic internacional, resumeix la seva lluita intel·ligent, constant i tenaç pel seu país, per la seva gent i per la seva llengua i cultura:

And to all Catalans in prison or in exile, and all those who have suffered —or await trials before Spanish courts—, for defending a perfectly legitimate political aim of all peoples in the world: to be able to join, and make its contributions to the international community, as a free nation. (p. 7)

Permetin-nos un repàs breu i no prou just de la seva vida i obra. Un recull complet de la seva bibliografia es pot trobar al Centre de Documentació Sociolingüística de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, i un altre article minuciós en memòria de Strubell ha aparegut a la revista germana *Studis Romànics*, a càrrec de l'amic i company de tantes iniciatives, Isidor Marí.

Llicenciat en Psicologia i Fisiologia per la Universitat d'Oxford, Miquel Strubell va obtenir un màster en Psicologia de l'Educació a la Universitat de Londres, i la llicenciatura en Psicologia per la Universitat Autònoma de Barcelona. Va fer recerques en temes de bilingüisme escolar i familiar i va escriure sobre polítiques lingüístiques, planificació lingüística i temes relacionats.

El 1980 fou cap del Servei de Normalització Lingüística de la Generalitat de Catalunya, sota la direcció primer d'Aina Moll i després de Miquel Renui i de Lluís Jou. També va ser director de l'Institut de Sociolingüística Catalana. Fou secretari del Consell Social de la Llengua Catalana, del qual era membre des de 2005; i fou membre del consell d'administració, i després vicepresident, del Consorci per a la Normalització Lingüística.

Entre 1999 i 2014 treballà a la Universitat Oberta de Catalunya a Barcelona, primer com a director adjunt dels Estudis d'Humanitats i Filologia, i entre l'abril de 2001 i el setembre de 2004, com a director del programa d'Humanitats. Hi fou professor dels Estudis d'Arts i Humanitats, i membre de la comissió redactora del *Libro blanco del Grado en Humanidades*.

Va escriure (sovint en equip: sabia treballar conjuntament), entre altres, els llibres següents: *Llengua i població a Catalunya* (1981), *La llengua catalana a l'àrea barcelonina* (amb J. M. Romaní, 1986), *The Catalan Language: Progress towards normalisation* (amb Jude Webber 1991); *Estudis i propostes per a l'extensió de l'ús social de la llengua catalana* (coordinador, 1991); *Euromosaic. Production and reproduction of minority language groups in the EU* (coordinador i coautor, 1996); i *Discussion manual on lesser-used languages* (amb Jordi Bañeres, 1998). En els anys posteriors cal afegir *Llengua i reivindicacions nacionals a Catalunya. Evolució de les habilitats, dels usos i de la transmissió lingüística (1997-2008)* (amb Ernest Querol, 2009); *Democratic Policies for Language Revitalisation: the Case of Catalan* (amb Emili Boix-Fuster, editors, 2011), i el darrer, que acabà quan ja estava malalt, *Lying for Unity How Spain Uses Fake News and Disinformation to Block Catalonia's Independence* (2021). Ja en el seu primer llibre (1981) va augurar amb encert (p. 28) que «la pèrdua del català —o, més ben dit, la incapacitat de fer que el català arribi a tota la població de Catalunya— farà molt més complicat l'assoliment d'una societat cohesionada, unida, pas previ a qualsevol projecte polític a nivell català, de plena autonomia, federació o independència». A més, l'any 1984, va coeditar (amb Maria Ros) un número especial (vol. 47) de l'*International Journal of the Sociology of Language* sobre «Catalan Sociolinguistics». A més, té capítols a un bon nombre de llibres. Ha estat membre del comitè editorial de les revistes *Language Policy*, *Journal of Multilingual and Multicultural Development* i *Treballs de Sociolingüística Catalana*.

Per al Parlament Europeu va coordinar dos informes. Primer, un sobre les minories lingüístiques als sis dels estats que estan negociant d'entrar a la Unió Europea, «Lesser-used languages in States applying for EU membership (Cyprus, Czech Republic, Estonia, Hungary, Poland and Slovenia)». En segon lloc, un informe sobre «The European Union and Lesser-Used Languages», editat el mes de juliol de 2002. Va coordinar diversos treballs de recerca d'àmbit europeu, entre les quals destaquen l'estudi *Euromosaic (1993-1995)*, l'observatori *Atlantis (2001-2002)* DROFoLTA, un estudi encarregat per la Comissió Europea sobre els obstacles a la mobilitat dels professors de llengua estrangera a Europa (2005-2006). Coordinà l'*European Universities' Network on Multilingualism*, cofinançat per la UE entre 2009 i 2012.

Va actuar diverses vegades com a assessor per al Consell d'Europa i l'Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa, la qual cosa el portà a Kazakhs-tan, Estònia, Letònia, Croàcia, Rússia i altres països. Strubell, pels seus contactes, pel seu plurilingüisme (l'anglès era de les seves llengües natives) i fins i tot pel seu tarannà cordial i *charmante*, va saber actuar de diplomàtic en nom d'un país que no està autoritzat a tenir relacions exteriors sobiranes.

Entre 1985 i 2014 fou director d'activitats de la Fundació Congrés de Cultura Catalana. D'ençà de la seva fundació el mes de novembre de 2002 i fins a la seva dissolució el juny de 2005, fou president de Catalunya 2003, una associació política promoguda per Pere Esteve que reclamava més autogovern per a Catalunya.

Des de 2006 fou membre-fundador de la plataforma independentista Sobirania i Progrés. El setembre de 2009 va ser membre del grup inicial de promotors del «Moviment per la Independència» que esdevindria l'«Assemblea Nacional Catalana», l'organització responsable de les multitudinàries manifestacions de l'onze de setembre de 2012 (a Barcelona), de 2013 («La Via Catalana») i de 2014 (la «V»). També va ser membre del Consell Consultiu de la Plataforma per la Llengua i de la junta de Linguapax International. Va ser també cofundador i membre actiu del Cercle XXI.

Fou primer secretari executiu, i després director, de la Càtedra Linguamón-UOC de Multilingüisme d'ençà de l'any 2006 (des de la supressió de Linguamón a finals de 2011, la càtedra es diu simplement Càtedra de Multilingüisme de la UOC), fins a la seva jubilació el setembre de 2014.

Probablement el darrer text de sociolingüística del nostre col·lega estimat fou «L'abast, les possibilitats i els límits de la política lingüística», dins *Llengua i dialectes: esperances per al català, el gallec i el basc*, E. Boix-Fuster i M. P. Perea (eds.), Edicions UB (2020), ps. 61-73.

Ben segur que som parcials i fragmentaris en aquest resum, necessàriament telegràfic i apressat d'una vida i obra molt extenses i intenses. Tal vegada els anhels del seu avi, l'insigne traumatòleg Josep Trueta, escrits en l'exili a Anglaterra després de la nostra guerra civil (*The Spirit of Catalonia*, 1946, Oxford University Press), van guiar Miquel Strubell i Trueta al llarg de la seva trajectòria de tant abast, de sociolingüista i d'activista compromès amb el país, des d'Oxford, on va néixer, fins a Palamós, on va morir:

Once again, in the near future, Catalonia will return, peacefully and anxious to be a good neighbour, if she too is shown good neighbourliness; rough, distracted, and a source of permanent trouble, if she is tortured. For the sake of all nations, and especially of Spain, one may utter the fervent hope that Catalonia is witnessing the end of her tragic interlude. (p. 168)

En el seu llit de mort Miquel Strubell redactà un darrer escrit («Carta a Europa») en anglès i català, que fou llegit en el seu comiat al Tanatori de Sant Gervasi de Barcelona. Era un text amb un to agre perquè la majoria d'Europa es desentén de les nostres aspiracions a l'autodeterminació.

Miquel, gràcies de tot cor i abraçades de conhort per la Carme, pels fills, Pablo, Miquel i Júlia, i pel net Miquel, arribat fa pocs mesos.